

Deken Els Unger over haar eerste ervaringen

‘Als de Orde alleen aan directe belangenbehartiging zou doen, zou ik geen deken zijn’

Linus Hesselink, eindredacteur
Pieter Nabben, redactielid

Als we aan het eind van een donkere novemberdag in Amsterdam haar kantoor bereiken is Els Unger (47, getrouwd, één kind) nog onvermoeibaar bezig de sheets te controleren voor een toespraak die ze de volgende dag moet houden. Ze is sinds vijf maanden landelijk deken. Ze was daarvoor een jaar lang lid van de redactie van dit blad – niettemin zetten we ons schrap en stellen voor dit traditionele introductie-interview van de ‘nieuwe deken’ twee uur lang ernstige vragen over haar visie op de balie. De eerste vrouw op die positie: ‘Ik wil vrouwen in de balie laten zien dat het kan, en ook dat de Orde niet alleen een bolwerk is van oudere heren’.

‘Het werk als landelijk deken is zoals ik dacht, het vraagt veel tijd; ik ben er ook bijna elke avond mee bezig. Mijn praktijk is op dit moment nog ongeveer 20% van wat het was; daar streef ik althans naar, en dat betekent meestal werk buiten kantooruren. Het orde-werk kost veel tijd als je het goed wilt doen. En dat is wat ik wil. Ik hou niet van franje en stel de inhoud voorop. Voor mij dus geen ceremoniële activiteiten – ik moet voortdurend nee zeggen tegen plechtige openingen – maar gewoon je werk doen en netwerken voor de Orde.’

Voelt u hoge verwachtingen omdat u de eerste vrouw bent in deze functie?

Dat ik de eerste vrouw ben, was een van de redenen om het te doen. Ik wil laten zien dat het kan. Tussen 1996 en 2001 is de verhouding van mannen en vrouwen veranderd van 7:3 naar 6:4, en bij de instroom in de huidige beroepsopleiding zijn er 287 vrouwen tegenover 224 mannen. Als beide partners even ambitieus zijn wordt een carrière in de advocatuur moeilijker, zeker als er

kinderen zijn. Maar vrouwen worden hoe dan ook steeds belangrijker in de balie, ze stromen alleen nog te weinig door naar het compagnonschap. Ik wil laten zien dat het kan, en ik wil ook laten zien dat de Orde niet alleen een bolwerk is van oudere heren.

U hebt een activistisch verleden waarin u vaak maatschappelijk zwakkeren bijstond – is het dan niet een hele stap om het boegbeeld van een rijke, gesettelde beroepsgroep te worden?

Ik vind maatschappelijk engagement belangrijk, ben nu ook maatschappelijk betrokken. Het algemeen belang loopt voor een deel gelijk

‘Als de lokale ordes van uiteenlopende omvang niet ook verschillend worden bestuurd, ontstaat er rechtsongelijkheid in het toezicht op advocaten’

met de belangen van advocaten. Als de Orde alleen aan directe belangenbehartiging zou doen, zou ik geen deken meer zijn.

Wat doet u anders dan uw voorganger, Jeroen Brouwer?

Jeroen is erudiet, bescheiden en voorzichtig. Dat zijn heel goede eigenschappen, maar ik heb een andere stijl, en ben een ander persoon. Ik ben minder bescheiden en zeg wat ik denk. Jeroen zei ‘Ik hou het ervoor’, terwijl ik zeg ‘Ik vind’. Ik hecht aan duidelijkheid en ik vind dat je meningsverschillen moet benoemen, dat haalt ze naar boven en zo kom je het snelst tot een oplossing.

In uw dekenrede durfde u ook persoonlijke standpunten in te nemen.

Het is een dekenrede, niet de rede van de Al-

gemene Raad (AR). Vooraf is er wel overleg geweest, maar ik vind dat ik mijn eigen mening moet kunnen geven, ook al is dat niet steeds de mening van de Algemene Raad. Natuurlijk, het beleid moet eenduidig zijn, maar je kunt heel goed van mening verschillen. Niet alle dekens denken hetzelfde, ook de lokale dekens niet, en dat geldt ook voor de leden van de Algemene Raad. Ik ben denk ik wat liberaler dan andere AR-leden. Vergelijk het met de landelijke politiek: dat gedoe rond minister Pechtold vind ik gewoon krampachtig, het is een teken van zwakte. Luns zei altijd wat hij vond.

We hoorden ooit van een deken dat het ministerie in onderhandelingen elk meningsverschil binnen de Orde uitbuit.

De Commissie Advocatuur [door minister Donner ingesteld om de fundamenten van de advocatuur te onderzoeken, red.] sprak mij inderdaad aan op onderdelen uit de dekenrede. Mijn

‘De tuchtrechter geeft je een enorme marge: of je het als advocaat nu goed doet of slecht, staat je vrij’

Advocaten die weinig procederen, zijn even goed partijdige adviseurs en daarom moeten ze zich kunnen verschonen. Procedeert de arts, procedeert de dominee? Verschoningsrecht heb je vanwege je vertrouwenspositie.

Dan verdienen dus alle juridisch adviseurs met een vertrouwenspositie een verschoningsrecht?

Nee, want een advocaat is onafhankelijk. Omdat het zo vanzelfsprekend is, vergeten ook sommige advocaten zélf wat hen werkelijk onderscheidt van juristen bij vakbonden, rechtsbijstandverzekeraars of bedrijven. Anders dan al die juristen, zijn advocaten volledig onafhankelijk, ze werken alleen voor de cliënt en hebben geen andere belangen, zoals winstmaximalisatie of allerlei collectieve belangen. Voor de advocaat geldt alleen en uitsluitend het belang van zijn cliënt.

Wilt u iets doen aan de organisatie van de Orde?

De grootte van de arrondissementen loopt erg uiteen, in Middelburg gaat het om ongeveer 150 advocaten, in Amsterdam om zo'n 4000. Bijna 10% van de advocaten haalt bijvoorbeeld zijn opleidingspunten niet. In Amsterdam kom je daar makkelijker mee weg dan in Middelburg. De verschillende omvang vereist een verschillend bestuur, anders ontstaat er rechtsongelijkheid in het toezicht op advocaten.

Nu al klonteren de drie noordelijke ordes samen, net als Dordrecht en Rotterdam, Breda en Middelburg, en Roermond en Maastricht. Je kunt enkele uitvoerende taken centraliseren, op basis van een mandaat van de deken. Dat kan bij onderwerpen als opleiding, waar de sanctie bij het niet-voldoen aan het puntenaantal kan worden geüniformeerd. En het kan ook bij de voorbereiding van tuchtrechtelijke procedures. De lokale deken houden dan wel taken zoals het laagdrempelig bemiddelen en het toezicht op stages.

Het College van Afgevaardigden zou je bovendien kunnen samenstellen op basis van een gewogen verdeling, zoals die van het Europees Parlement. Dan krijgen de grootste arrondissementen iets meer afgevaardigden, de middelgrote zullen wat kwijtraken en de kleinste houden hetzelfde aantal vertegenwoordigers.

Wat zal de Commissie Advocatuur teweegbrengen?

Er zal wel iets veranderen, al was het maar omdat iets nieuws altijd aantrekkelijk is. En zelfregulerende organisaties zijn niet meer populair bij politiek en publiek. Ik denk dat men in ieder geval meer toezicht wil. Dat zou zo ver kunnen gaan als de plannen in Engeland, een splitsing van de Orde in een toezichthouder en een belangenbehartiger, al denk ik dat niet. Ik verwacht dat men zal denken ‘De Orde is niet in staat gebleken om kwaliteitseisen op te leggen aan alle leden’, en daarom zal men een minder vrijblijvende kwaliteitsbewaking willen.

De tuchtrechter geeft je een enorme marge: of je het als advocaat nu goed doet of slecht, dat staat je vrij. Het zou me niet verbazen als er meer mogelijkheden komen om te klagen over de kwaliteit van het advocatenwerk, en dat er iets wordt gedaan aan de ondoorzichtigheid van tuchtrechter plus klachten- en geschillencommissie plus civiele rechter plus Raad van Toezicht voor de declaratiegeschillen.

Wetenschappers als Nick Huls drongen voor de Commissie aan op meer inbreng van consumenten.

Bij de Orde zouden vertegenwoordigers van Consumentenbond, ANWB en het MKB kunnen worden opgenomen in een raad van advies. Maar de critici die zo hard pleiten voor de consumenteninvloed moeten ook eens bedenken dat de concurrentie van de advocatuur nu al gigantisch is. De rechtsbijstandverzekeraars groeien jaarlijks met 15%, en dan heb je nog de juristen van vakbonden en werkgeversorganisaties, enzovoort. Twee derde van de omzet van de advocaten betreft ondernemingsrecht en arbeidsrecht; dat valt niet onder het procesmonopolie.

We hoeven de conclusies van de Commissie Advocatuur natuurlijk niet af te wachten, we kunnen ook zelf het voortouw nemen. Daarom stelt de AR eigen toezicht voor op de naleving van de WID en de Wet MOT.

Tot slot iets heel anders: u doet arbeids- en bestuursrecht, maar begeeft zich ook op het terrein van oorlogsgetroffenen. Heeft dat met uw familie te maken?

Nee hoor, ik ben daar toevallig ingerold. Al had het ook wel mijn belangstelling, omdat mijn moeder in de oorlog namelijk moest onderduiken. Ze was joods. Ik doe er niets mee maar ik ben het ook, ja.

reactie daarop is simpel: het standpunt van de AR hoeft niet steeds hetzelfde te zijn als mijn standpunt. En dat binnen de AR de meningen uiteenlopen, verkleint de invloed niet die wij als Orde kunnen uitoefenen. Als er maar eenheid van beleid is. De mening van de landelijk deken is bovendien niet bepalend.

U wilde ook het procesmonopolie wat inperken?

Mijn ideeën over het procesmonopolie zijn niet zo verstrekkend als wel wordt gedacht. Ik vind dat moet worden onderzocht of andere juristen, vooral die in dienst van rechtsbijstandverzekeraars en vakbonden, kunnen worden toegelaten tot het proces. Zou bijvoorbeeld het appel van kantonzaken niet kunnen worden gedaan door niet-advocaten? Cassatie, dat is misschien iets anders.

Die discussie moet je goed onderscheiden van andere zaken. Het gaat hier bijvoorbeeld niet over de vraag hoeveel je procedeert of adviseert.